Lähetystyöstä valtioiden kumppanuuteen

Selma Rainio -seminaari

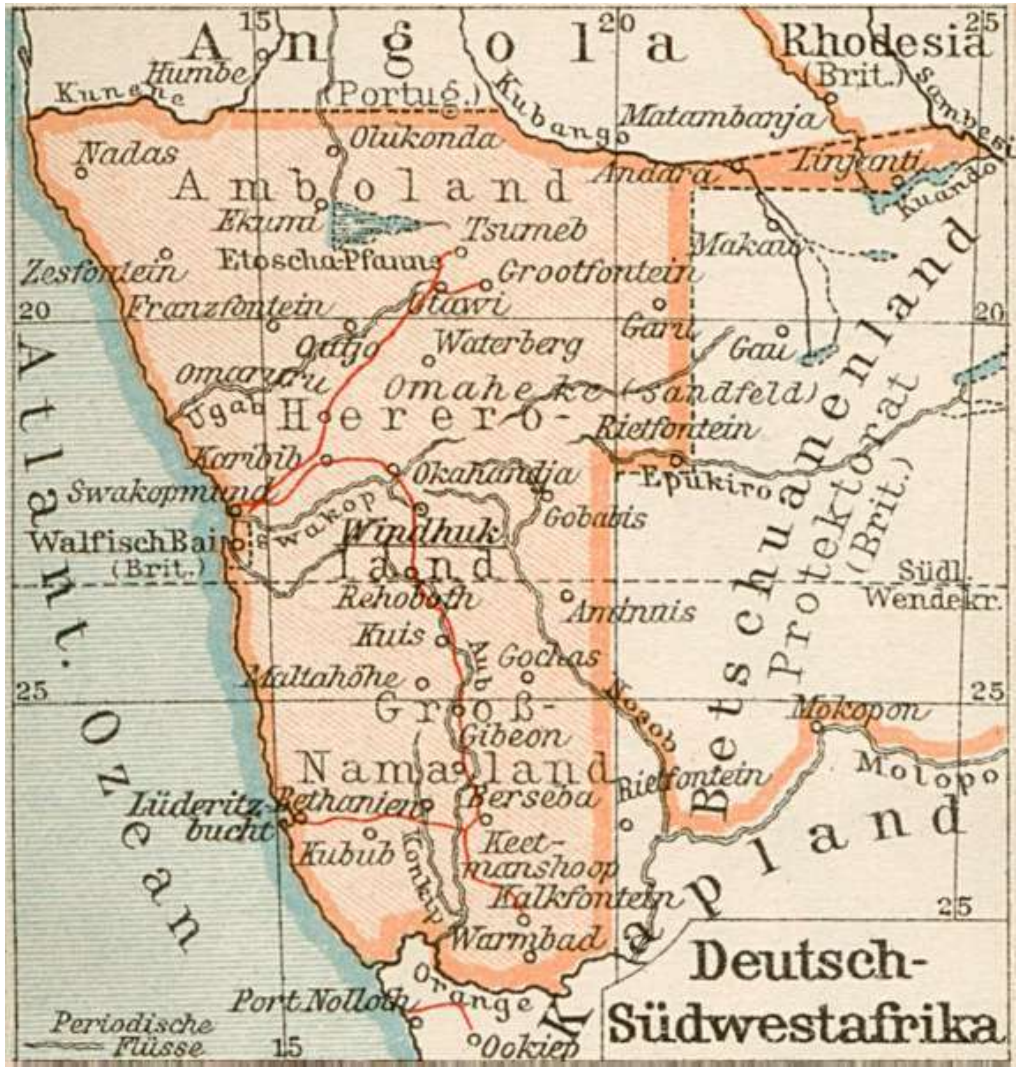
Saarijärvi 22.8.2026

Dos. Martti Eirola, Suomi-Namibia-Seuran puheenjohtaja

Namibia tänään

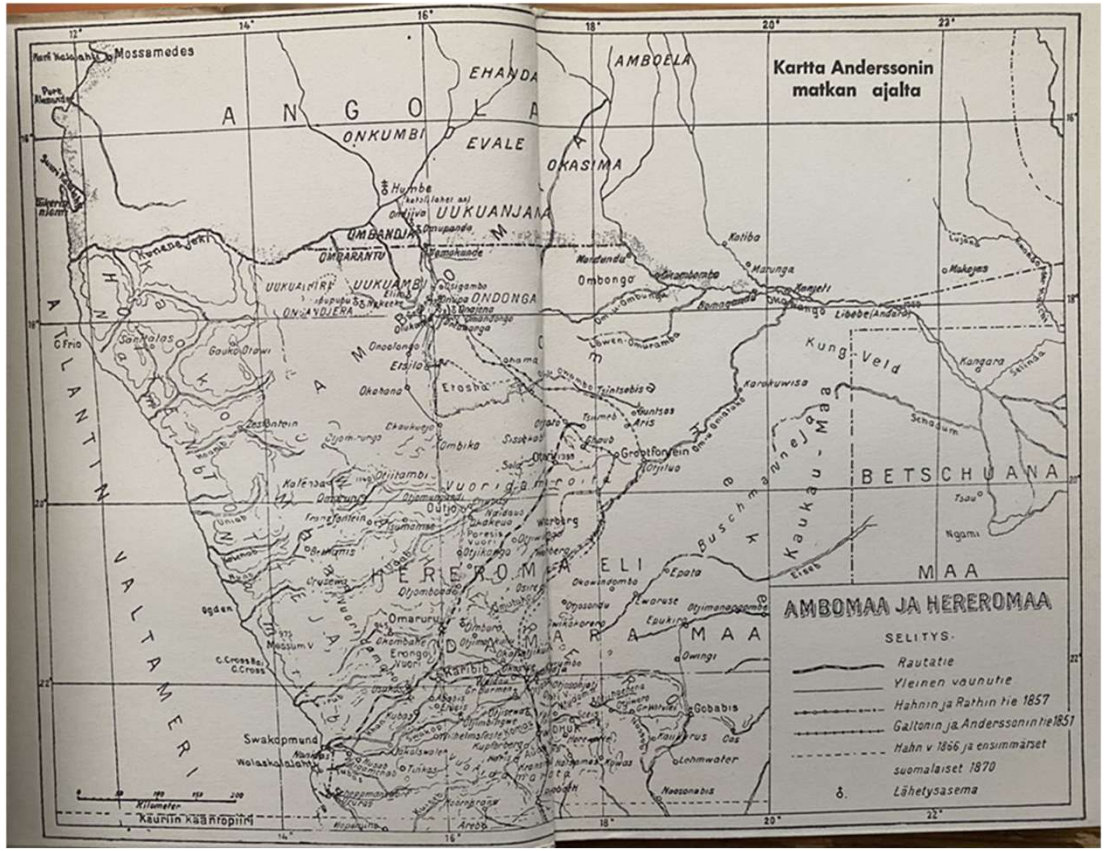

Kartta: Map courtesy of MapNations.com

Kartta: Alchetron

Saksan siirtomaa oli tapana jaotella:
Namaland – Hereroland –
Amboland > suomalaisten **Ambomaa**

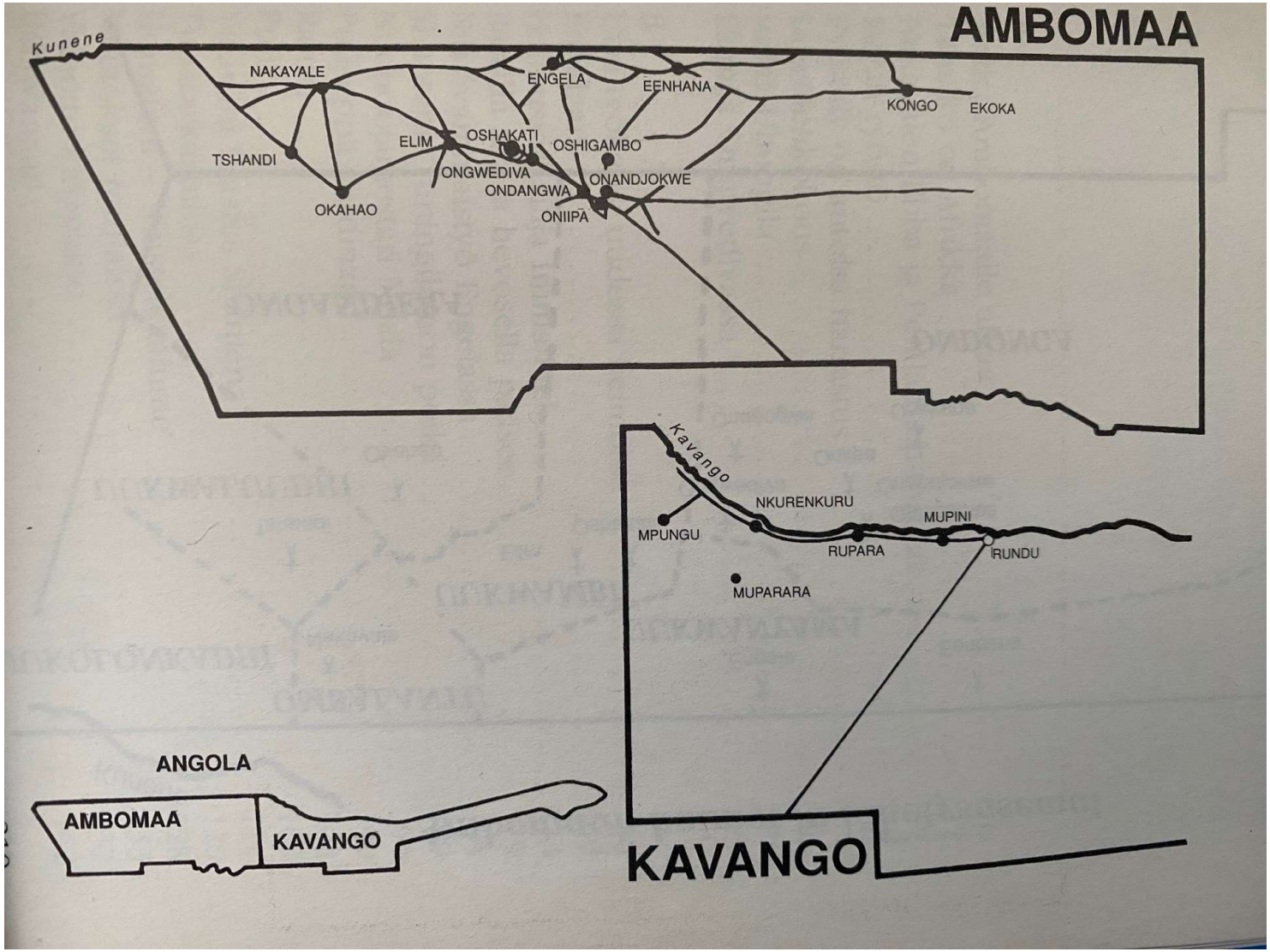

Kartta Anderssonin matkan ajalta
Mossamedes
EHANDA
AMBOELA
ANGOLA
ONKUMBI
EVALE
OKASIMA
UUKUANJAMA
OMARANTU
UUKUAMBI
ONDONGA
ONJAVEJERA
Humbe
Katiba
Ombonga
Marunga
Libebe (Anderss.)
Kung-Veld
Kangara
Schagum
Ngami
Tsau
BETSCHUANA
MAA
Gobabis
Swakopmund
Walfischbai
Omaruru
Otjimbingue
Epata
Omburo
Omaruru
Otjimbingue
Epukiro
Okahandja
Windhuk
Rehoboth
Aris
Grootfontein
Otjitua
Otjiwarongo
Otjikango
Otjitambi
Otjosasu
Otjosondu
Otjihaenena
Otjimbingue
Okombahe
Sesfontein
Franzfontein
Omburo
Omaruru
Messum v.
Erongo
Vuori
Karibib
Okahandja
Okatana
Eroshi
Tsintsabis
Otavi
Otjikoto
Otjosasu
Otjihaenena
Otjimbingue

Vuosilukuja

- 1775-1779 Hendrik Jakob Wikar, suomalainen tutkimusmatkailija Namamaalla
- 1851 Francis Galton & Charles John Andersson, ensimmäiset eurooppalaiset Ambomaalle etelästä
- 1857, 1866 saksalainen lähetyssaarnaaja Hugo Hahn Ambomaalla, kutsu SLS:lle lähetystyöhön
- 1869 SLS:n lähetyssaarnaajat (mm. Martti Rautanen) Otjimbingween, 1870 Ambomaalle
- 1883 ensimmäiset kastetut Ambomaalla
- 1884-1915 Saksan Lounais-Afrikka
- 1886 Saksan ja Portugalin sopimus Namibian pohjoisrajasta, 1920-luvulla maastoon
- 1901 Oniipan kirjapaino, Osondaha (Omukwetu) lehti
- 1908 Saksan ”suojelusopimukset” ambohallitsijoiden kanssa: työvoiman tarve
- 1908 Selma Rainio, 1910 Onandjokwen sairaala
- 1915 Etelä-Afrikan brittihallinto Ambomaalle, 1920 Namibiasta Etelä-Afrikan mandaattialue
- 1916 kansalliset opettajat, 2025 papit
- 1926 SLS:n lähetystyö Kavangolle
- 1945 SLS:n oppilaskoti Swakopmundiin, 1950-1990 Finnish School
- 1949 Suomen lähetystö Pretoriaan
- 1954 Namibian evankelisluterilainen kirkko ELOK (ELCIN)
- 1960 Kansallinen vapautusliike SWAPO
- 1960 Oshigambon lukio
- 1961 Etelä-Afrikasta tasavalta
- 1962 ensimmäiset stipendiaatit Suomeen
- 1963 ensimmäinen piispa, Leonard Auala
- 1966 SWAPO:n aseellinen taistelu
- 1967 YK:n Namibia-neuvosto, 1975 Suomi jäsen, 1977-1982 Martti Ahtisaari YK:n Namibia-valtuutettu
- 1968 Ambomaan ja 1970 Kavangon heimokotimaat
- 1973 YK: SWAPO Namibian kansan ”authentic” edustaja, 1976 ”sole and authentic” edustaja
- 1973 Suomen humanitaarinen apu SWAPO:lle
- 1974 Etelä-Afrikan sotatila Pohjois-Namibiaan
- 1974 Suomi-Namibia-Seura
- 1978-1989 YK:n pääsihteerin Namibian erityisedustaja, UNSC pl 435 Namibian itsenäistymisestä (UNTAG)
- 1988 Lounaisen Afrikan rauhansopimus
- 1989 ELCIN Nkurenkuru High School
- 1989-1990 YK:n UNTAG-operaatio Ahtisaaren johdolla, Suomen pataljoona Koillis-Namibiaan
- 21.3.1990 Namibia itsenäistyi
- 1990 Suomen suurlähetystö Windhoekiin
- 1990-2007 Namibia Suomen kehitysyhteistyön kumppanimaa
- 1992 Olukonda kansalliseksi muistomerkiksi, 1995 Nakambale-museo
- 2013 Onandjokwen sairaalamuseo
- 2015 Namibian suurlähetystö Helsinkiin
- 2025 viimeinen suomalainen lähetystyöntekijä poistui Namibiasta
- 2025 Suomen eteläisen Afrikan kulttuuri- ja tiedeinstituutti Windhoekiin

Lähetystyö

Suomen Lähetysseuran lähetysasemat Pohjois-Namibiassa 1960-1970-luvuilla.

Kartta: FELM

Lähetystyön ja suomalaisten kunnioitus: Martti Rautanen (Nakambale)

Martti ja Frieda Rautasen perhe 1892.
Kuva: Museovirasto

Kuva: Museovirasto

Olukondan kirkko ja seurakuntaa 1899. Kirkko vihittiin 1889.

Suomalaisia piispoja Olukondassa 2025.
Kuva: FELM

Kuva: Museovirasto

Kuva: Padlangs Namibia

Olukondan lähetysasema 1911.
Olukonda: Kansallinen muistomerkki 1992 ja Nakambale museo 1995.

Omandongo: kansallinen monumentti 2014. Patsas Martti Rautaselle 2019.

Wednesday 22 March 2023 | NEW ERA | 13

KUNDANA

www.kundana.com.na

Koonkundana niipopiwa melaka lyOshiwambo, popya nafIdvy Shaanika kio kshaanika@nepc.com.na nengr konomola 065 - 238 990

Kleopas Nghikefelwa, omulihongi te lidevilile efiano lokukaleka oinima nemishangwa dopandjokonona mOnandjokwe Medical Museum.

Oshipangelo shaNandjokwe pefimbo linya

Oshivilo shemanguluko pamwe nedalo londohotola yotete monooli

Omundohotola "GWANANDJOKWE" okwa dalelwe 21 March 1873

Kleopas Nghikefelwa

MONHELE yokukaleka oinima nomishangwa dopandjokonona, Onandjokwe Medical Museum, edina laDr. Selma Rainio, oli li mo tali dana onghandangula.

"Gwanandjokwe" ngaashi a shivika nawa oye e li mo lela umwe womovatumwa Ovasuomi", a dikwa oshishani shefimano, eshi a dana onghandangula yakula moshonga yokutula oshaku kolutenda moiwana yovapopi velaka Oshiwambo oulefimbo weedula 30.

Ovanhu vahapu ohava udu ashike edina Selma "Gwanandjokwe" Rainio tali popiwa, ashike inave mu mona nande omomafano. Ovanhu vamwe ova kala nokulipula kutya "Gwanandjokwe" ohyeye, nomolwashike mbefa a fimanekwa, unene mondjokonona yOnandjokwe noyouhaku wovapopi vOshiwambo.

Selma Rainio okaana kokaadona kOkasuomi, ka dalelwe mefika 21 Maalisa 1873. Oka dalelwa mOmukunda SAARJRVI moSuomi. Ovakulunhu vako ovo, Anton Lilius naAmamnda Sofia Perden. Kanio okwa dalelwe navanenwaina vahapu, va li 14 - muze nomuina. Eshi a wanifa eedula 17, ovakulunhu vaye ove mu tuma kofikola yedina Private Girl School komukunda Jyvaskyla moSuomi. Eshi a mana ofikola yaye, okwa shuna kuumbo kovakulunhu vaye, opo a kwafele ina mefilohshino laxe Lilius, oo a vela oule weedula nhatu.

Edilaadilo lokuninga ndohotola

Nonande pefimbo linya moFinland (Suomi) kamwali eendokotola dovakainhu, okuxunga se pefimbo louvela okwe mu etela ohokwe nedilaadilo loku ke lihongela oundokotola. Selma okwa mana ofikola yopetameko hano omatrika ngaashi kwali haa ifanwa pefombo linya mo1896. Eshi a mana okwa fiya po xe naina, ndele ta i koshilandopangelo Helsinki, akakaleka ofikola meumbola lda Weikkolin, omufiyekadi womutumwa Karl Augusti Weikkolin, Omufiyekadi oa okwa kala nokuhokolola Selma omahokololo taa endifa omwenyo kombinga yoshiwana ShOvawambo koNamibia osho tash mono vati oixuna komkifi. Omufiyekadi oo vati okwa li a kombwela Selma kutya konooli yaNamibia, oko omusamane waye a kala omutumwa, ka ku na eendokotola, ko kaku na oipangelo. Otaku fekelwa kutya apa opo yo pa wedako kobokwe yaSelma yokuninga ndohotola nokaliyambela oshilonga shetumo.

Selma 'Gwanandjokwe' Rainio 1908-1939

Onganga yotete, yOmusuomi ya fika mOwambo.

Selma okwe e lihongela ounamiti okaadja mo1902 fiyo 1908, nokwa mona onghatu yodegree. MuDeseba wodula oyo a mana ofikola (1908), okwa hokolelwa Dr. Selma Rainio, a fika mOnijipa, onga ondokotola yotete. Okwa li a tumwa kehangano humo loFMS. Monsweli waye wotete wolonga ina ongaonga nande, okwa tameka okuhakula ovanaudu mOnijipa. Okwa kala nokulonga oilonga yaye nehafo moshituku lwa osho kwa li hashi ifanwa Owambo okuadja 1908 fiyo1939. Rainio ondokotola i na oukriste wa twa kekipa. Vati okwa kala nokutuwa omukumo kwenhu vodomombibeli omokwa li e hole mo Matteus 10.8-10, tadi li "Hakoleni ovanaudu, veluleni ovanashilundu, taatayeni mo eembepo da nyata, nye omwa pewa omaano mahapu, yandjeni omaano".

Oshipangelo shotete mOwambo

Otaku hokolelwa Dr. Rainio a kala nokukema kehanganotumo lavo ku tungwe oshipangelo, ye a dule okuyandja ouhaku wa wana. Mo 9 Juli 1911 oshipangelo shaNiipa osha patululwa pambwelewa kuDr.Martin Rautanen oo a li a shivika nedina Nakambale, opamwe nomupedukulunhuwilikiwetumo laSuomi Rev. Hannu Haahti. Okudja opo Rainio kali ha fuwa nee vali kuilonga, okwa li ta longo oufiku nomuteenya, pehe na edimbuko. Nashi oshe mu etela elololo neenghono. Okwa hokolelwa a ka kwatwa kuunghuwudi mo1917, ashike okwa ka tya po xwepo mo1918.

Kalunga ekwe mu dimbula moilonga yaye e na omushamane ile ounona, oshishi okwa li a itavela kutya, ita mono efimbo luwana oku va fila oshisho. Efika limwe okwa pulwa komushamane umwe kutya omudwashike ehe na omushamane nounona ngaashi ovatumwa vakwao. Okwa nyamukula: "Oshoshi onda pewa oshilonga shidjuu kuKalunga, ndi pangeovanhevaKalunga. Ngenookwaki loda kala nomushamane nounona, ngeno inandi dula okulonga oilonga nda pewa kuKalunga".

Okwa hokolelwa a konga pefimbo lidjuu a hanga oshiwana tashi mono oixuna komkifi dihapu, hadi erwa keembukifi nokundjala, unene mounona. Modula 1930, Dr. Rainio pamwe novapangi ovatumwa vakwaongaashi Karni Hirni, ova tameka ofikola yotete yovapangi mOnandjokwe. Ofikola oya kala nokudenla ovapangi okudja 1930 fiyo 2012.

Odjuulufi yokudimbuluka edalo laKuku Selma Rainio 'Gwanandjokwe'.

Meekula Selma Shejavali Gwanandjokwe oku li meenghundafana nOnandjokwe Medical Museum opo ku kale haku dimbulukiwa etiku ledalo laKuku Raisio. Okwa eta po edilaadilo opo ngeno efiku eli li kale hali kwatelwa komesho kuombushe vaSelma, unene ovanyasha. "Mokuunganeka oinyangadalwa tai tange ondjokonona ya mbushe went," Shajavali ta ti. Okwa indila yoo ovapangi vakulu va fikola nova longa mOnandjokwe, va kale yoo hava mono okambutito kokudimbuluka efiku olo letoto nokutwala ondjila youhaku kolutendamonooli.

Shaashi Dr. Rainio oha dalwa mo21 Maalisa, mefiku hali dimbulukiwa emanguluko loshilongo okwa faneka efiku lokudimbulukwa edalo laye li kale hali ningwa mo22 Maalisa. Otaku indilwa nefimaneko opo oSelma avenhe de ookaume avave va ohokwe yoku ka kala hava fimaneke efiku ledalo lakuku Rainio, va kwatafane nOnandjokwe Medical Museum ile na Kuku Shejavali.

Ondjokonona nomalalakano Onandjokwe Medical Museum

Momafiku 8 Maalisa 2008, okangudu kewilliko loshipangelo Onandjokwe oka ninga etokolopo etungo lotete lOshipangelo mOnandjokwe li ningwe omuseuma yokupungula ondjokonona yoshipangelo shaNandjokwe noyouhaku nghee wa tandavela mOwambo.

Paukaume waNamibia naSuomi, ombelewa youkaleliposhilongoseaFinland moNamibia oya kwatela noshimalilwa shokuwepaleka etungo olo opo museuma oi notwe po. Noilonga aishe ei oya longwa mewiliko lontufita e li moshipuuoli shetulumoko Rev. Julius Mutaleni, oo a kala nokuntigila omahokolo oNandjokwe mbinima lhapu tai hangika momuseuma yaNandjokwe nena. Onandjokwe Medical Museuma oya patululwe pambelewa mo 22 Maalisa 2013, kominista ikuhu youndjokwele nouhaku Dr.Richard Kamwi. Nerudo, omuseuma oya wanifa eedula 10. Pasaiafano laELCIN, omuseuma oi li mewiliko lOnijipa Town Council.

Daniel Nyblin

Selma Rainio ja Onandjokwen sairaala, 2013 sairaalamuseo.

Kuvat: Museovirasto

22.8.2026 Martti Eirola

Kuvat: Onandjokwe Medical Museum

Koulutus, 1911 ja nykyään

Kuva: Museovirasto

Kuva: Esa Teräväinen

Lähetystyön merkitys

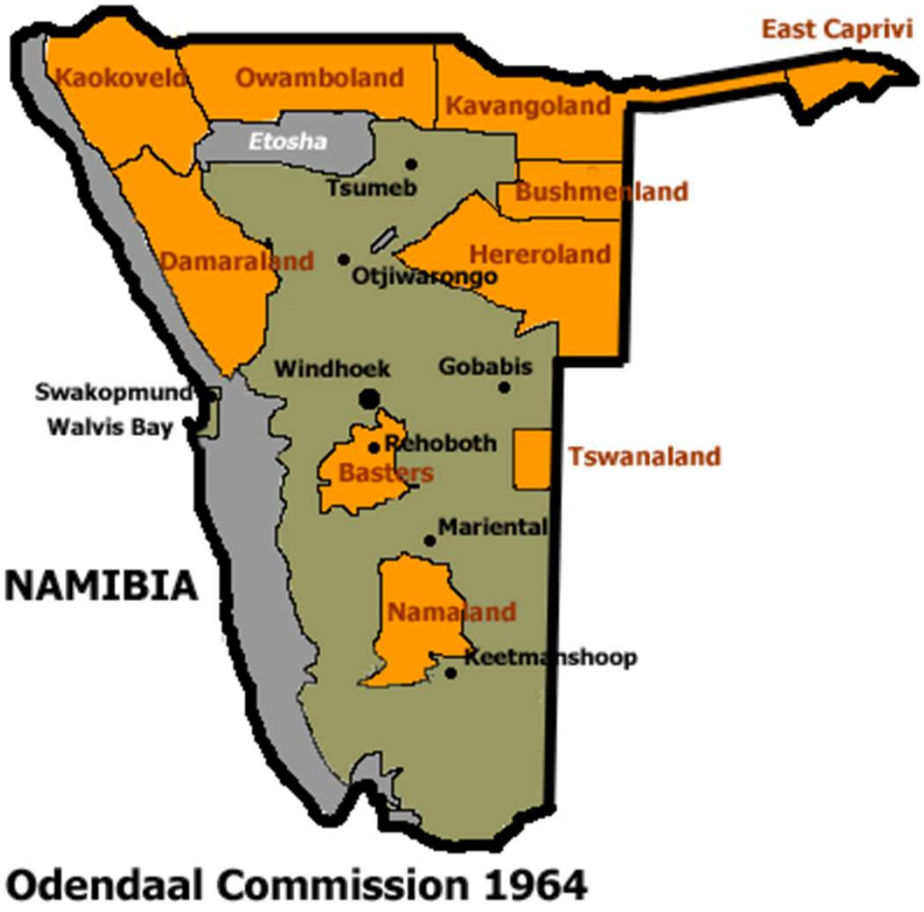
- SLS:n (FELM) **lähetystyöntekijät** Pohjois-Namibiassa 1870-2024: Martti Rautanen toimi siellä 56 vuotta; kirkollinen työ, kirjallinen työ, koululaitos, terveydenhoito, asutuskeskukset.
  - Ennen brittien siirtomaahallintoa 1915 lähetit olivat paikallisten hallitsijoiden alamaisia.
  - Suomalaisten kulta-aika oli 1930-luvulta 1970-luvun alkuun; parhaimmillaan 1960-luvulla 120 lähettiä + lapset; asenne SWAPO:n vapautustaisteluun alkoi muuttua 1960-luvun lopulla.
  - Sotatila 1974 alkaen: lähettien määrä väheni.
  - Kansallinen ev.lut. kirkko itsenäistyi Suomen lähetyskirkosta 1954: ELOK > ELCIN.

➢ Suomalaisten lähetystyö edisti Namibian yhteiskunnallista kehitystä ja valmisti itsenäistymiseen, maan sisällä mm. koulutuksen kautta.

Etelä-Afrikan siirtomaa-aika 1915-1990:

- 1915-1920 brittien sotilashallinto, asettui myös Ambomaalle.
- 1920-1946 (-1966) Kansainliiton mandaatti, Etelä-Afrikan ”Viides provinssi”.
- 1968-1980 heimokotimaat (bantustanit).
- 1980-1990 etniset itsehallintoalueet.

- Saksan siirtomaarakenteet jatkuivat.
- Miehitys, maa ja luonnonvarat, rotuerottelu (apartheid).
- Apartheid suojasi saksalaisväestöä: saksa oli valkoisten hallinnon kolmas virallinen kieli.
- Loppuaikaa leimasi dekolonisaatio ja sota.

Kartta: Plan Odendaal.png – Wikimedia Commons

Namibian itsenäistymisprosessi

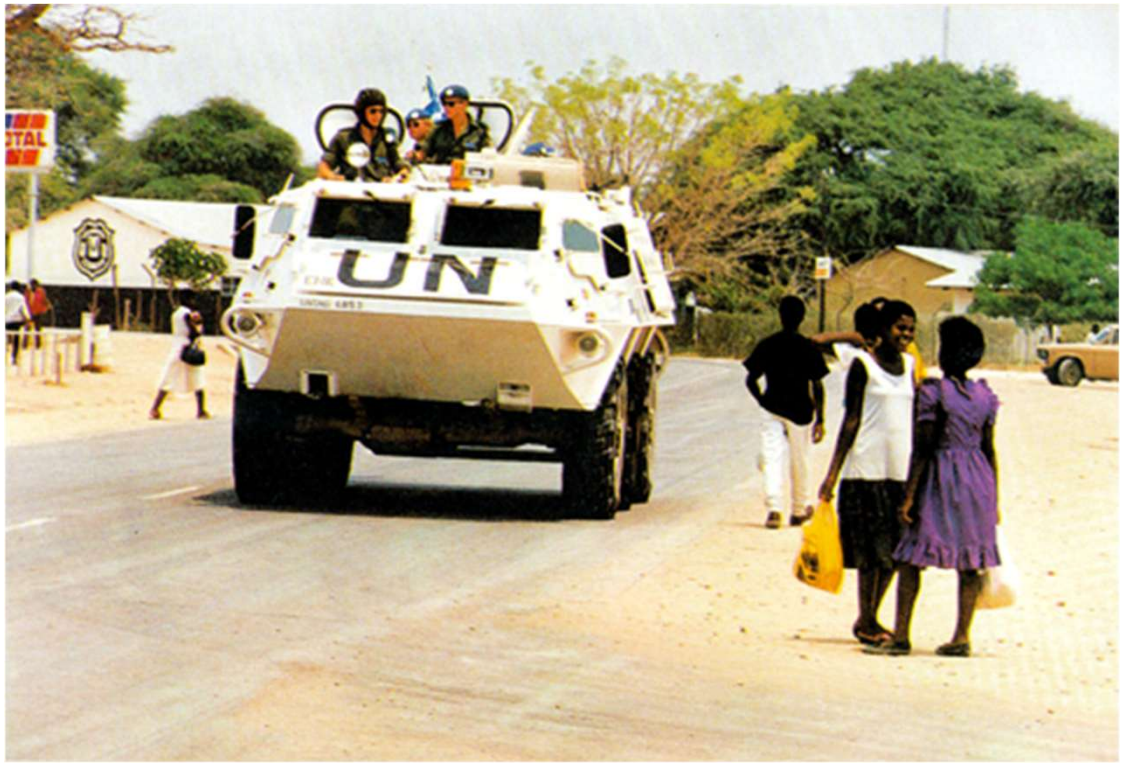
- Diplomatiassa Suomi edisti Namibian itsenäistymistä mm. YK-politiikan kautta.
  - Suomi tuki dekolonisaatiota ja siten vastusti Etelä-Afrikan apartheid-politiikkaa: aktiivinen Namibian kysymyksessä heti 1950-luvun lopulta lukien YK:n eri elimissä ja ohjelmissa, ml. Namibia-neuvosto.
  - SWAPO:n kv. status vahvistui (YK:n yleiskokous): 1973 Namibian kansan ”authentic” edustaja, 1976 ”sole and authentic” edustaja.
  - Namibian kysymyksessä Suomen YK-politiikan taustalla pitkä historiallinen suhde lähetystyön ansiosta.
  - Osana Suomen YK-politiikkaa oli pyrkimys rauhanturvaamisen suurvallaksi.
  - Intressit yhdistyivät YK:n UNTAG-operaatiossa (pl 435), jonka Martti Ahtisaari pääsihteerin erityisedustajana suunnitteli 1978, neuvotteli 1978-1988 ja johti 1989-1990.
  - Suomi lähetti 1989-1990 jalkaväkipataljoonan, joka sijoitettiin Koillis-Namibiaan (ei Ambomaalle!).
- Suomessa kansalaisliike SWAPO:n ym. vapautusliikkeiden puolesta 1970-1980 luvuilla.
  - mm. Rauhanpuolustajien Afrikka-komitea 1970, Suomi-Namibia-Seura 1974, SLS, EELAK 1983.
  - Tiedotus- ja keräyskampanjat, vaikutus hallituksen politiikkaan, kuten 1973 päätös humanitaarisesta avusta SWAPO:lle ja valtionavusta kansalaisjärjestöille, pakotteet Etelä-Afrikalle.
- Stipendiaatit Suomessa, myöhemmin merkittäviin asemiin Namibiassa.
  - SLS:n stipendiaatit 1962, Nickey Iyambo 1965 (YKA), mittava stipendiaattiohjelma 1980-luvulla.

Suomen YK-pataljoona (FINBATT/UNTAG) Namibiassa 1989-1990

Suomalaisten salainen ase: sauna

Kuvat: FINBATT/UNTAG

Suomen Pasit osoittautuivat hyväksi työvälineeksi.

Lippujuhlan päivä 1989. Keskellä UNTAG-operaation johtaja Martti Ahtisaari. Oikealla YK-joukkojen komentaja kenraali Prem Chand ja FINBATT:n komentaja eversti Hannu Paronen. Vasemmalla Suomen Pretorian asiainhoitaja Hannu Mäntyvaara.

Kuva: Hannu Mäntyvaara

YK:n valvomat vaalit marraskuussa 1989

Kuva: UN Namibia

Kuva: UN Photo/ Milton Grant

Martti ja Eeva Ahtisaari vierailulla Martti Ahtisaari Primary Schoolissa Windhoekissa maaliskuussa 2015.

Kuva: The Namibian 25.3.2015

Kirkkojen yhteistyö: Gideon Niitenge ja Namibian ensimmäinen naispuolinen piispa Hilja Nghaangulwa vihittiin virkoihinsa Ongwedivassa ELCIN-kirkon keskuksessa 16.2.2025.

Kuva: FELM

Kansalaisjärjestöjen yhteistyö: Suomi-Namibia-Seuran puolesta puheenjohtaja Martti Eirola esitti onnittelut presidentti Netumbo Nandi-Ndaitwahille Suomen suurlähettiläs Leena Viljasen kanssa 22.3.2025.

Kuva: Martti Eirola

Suomen ja Namibian erityissuhde

- **Valtiolliset suhteet** ovat erinomaiset:
  - Suomen suurlähetystö Windhoekissa 1990 ja Namibian Helsingissä 2015.
  - Namibia Suomen kehitysyhteistyön kumppanimaa 1990 – 2007.
  - Nyt yhteistyön painotus kaupallis-taloudellisissa suhteissa (esim. vesi, ilmasto, kaivostuotanto, kiertotalous), koulutusalan yhteistyö.
  - Presidenttien vierailut: Suomesta (Martti Ahtisaari 1995, Tarja Halonen 2011, Sauli Niinistö 2023) ja Namibiasta (Sam Nujoma 1993, Hifikepunye Pohamba 2013, Hage Geingob 2023).
- **Kansalaisten väliset suhteet**: Suomi-Namibia-Seura, FSAI, oppilaitokset.
- **Matkailu** Namibiaan on vilkasta.

Erityissuhde: lähetystyö 160 vuotta, Namibian itsenäistymisprosessi, valtiolliset suhteet.

Matkailu

Namibin autiomaan dyynimerta Atlantin rannikolla.

Kuva: Namibia Tourism Board

>> Erämaahotelli (lodge) Koillis-Namibiassa.

Kuva: Namibia Tourism Board

Luontomatkailu: Kaksi Afrikan suurta kohtaavat Etoshan luonnonpuistossa.

Kuva: Martti Eirola

>> Kulttuurimatkailu: Ambotalo (homestead).

Kuva: Esa Teräväinen

Ystävyys on ihmisten välistä

Kuva: Willem Vrey

Kuva: Martti Eirola

Kiitos!

martti.eirola@hotmail.com
suominamibiaseura@gmail.com